

מרוקו נשחקת בסהרה המערבית

● עמיהוד ישראלי

הפלישה המתואמת והסיפוח הכפול היפנו עתה את מחצה של ה"פוליסארי" כלפי מרוקו ומאוריטניה גם כשב"רקה תומכת אלג'יריה באנשי המחתר, כיון שיש לה סכסוך גבולות רדום למח"צה רותיק למדי עם מרוקו דוקא. ולא זו בלבד: השתלטות צבא מרוקו על צפון סהרה הספרדית חוללה מנוסת פליטים גדולה לעבר נאט"המידבר טינדוף (TINDOF), שקלטה - כמשוער - 50-60 אלף פליטים. מיקומה של זו האחרונה בתחומי אלג'יריה, אך בסמוך לצומת הגבולות אלג'יריה-סהרה הספרדית-מרוקו ומאוריטניה הקלה על המנוסה וההתארגנות. נאט"המידבר זו הוותה גם סלע מחלוקת טריטוריאלית בין אלג'יריה למרוקו וזירה להתנגשות יות צבאיות ביניהן בפרוס 1976. למותר לציין, כי במרחב צומת הגבולות הבינלאומיים משתרעים גם מחצבי פוספאטים עשירים.

עיקר העול הצבאי במאבק נגד ה"פוליסארי" נפל על כתפיה החלושות של מאוריטניה. תוך שלוש שנים נאלצה המדינה לשלש את כוחה הצבאי, שמנה בתחילת 1979 כ-15,000 חייל, ולהזדקק לסיוע כספי מאסיבי מצד נסיכויות הנפט הערביות של המרפץ-הפרסי (עד 400 מיליון דולר בשנתיים האחרונות). בדיעבד, הפכה מאוריטניה לגרורה של מרוקו, שסיפחה לה שירותים בסיסיים, תוצרים-פלפליים ואף העבירה לה חיל-מצב מרוקני בן 6,000 חייל, שנועד להגן על הכירה ולמנוע את התפוררות המדינה. אפילו צרפת נזעקה לעזרת מאוריטניה, ולא רק מבחינה כלכלית-כספית. מטוסי חיל-האוויר הצרפתי הוזנקו מספר פעמים מבסיסים בדאקאר (סנגאל) לגיחות-הפצצה במרחבי המידבר השוממים, בדולקים אחר יחידות זגרילה המסוות והממונעות של ה"פוליסארי". חרף כל זאת הגיעה מאוריטניה במרוצת השנה הנוכחית לפשיטת רגל כמעט מוחלטת ולגירעון בן עשרות מיליוני דולרים במאזנה המסחרי. מלכתחילה היה ברור, שאין בכוחה של מאוריטניה להשתלט בפועל על השטחים הנרחבים בדרום סהרה הספרדית ובתחומיה היא ולגבור עליה יחידות ה"פוליסארי" הממונעות. אלה

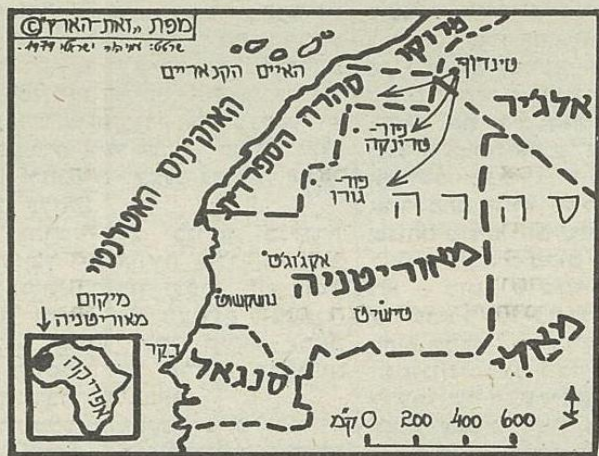
סיכויים טובים מאוד לגילוי נפט. בפברואר 1976 החליטה הממשלת ספרד, שנאלצה מעומס לוחמת-הגרילה, לפנות את כוחותיה מסהרה-הספרדית. באותה עת הכריז ה"פוליסארי", ממ"קום מושבו באלג'יריה, על פינון "הרפובליקה העממית הדמוקראטית של סהרה". עיתוי ההכרזה למועד הפי"נוי הספרדי נשען על התקדים הכל-אפריקאי הקובע, כי מימשל-עצמי מוקם בכל מושבה שהאירופים נושטים אותה. ואכן, הכרזת עצמאות זו קודמה בברכה והוכרה ע"י 10 מדינות אפריקאיות בעלות אוריינטציה שמאלית. צפון-קוראיה הקומוניסטית הצטרפה אף היא להכרה בממשלת ה"פוליסארי" הגולה,

לות הבינלאומיים שבין אלג'יריה, מרוקו ומאוריטניה, "החזית העממית לשיחרור מקיית אליחמה ורוי דהי אורו" ("פוליסארי"). אירגון מחתרתי זה, שזכה כבר בצעדי הראשונים לתמיכת אלג'יריה ולוב הראדיקאליות, נועד ללוחמה-זעירה בשליטיה הספרדיים של ריו דה-האורו, היא סהרה הספרדית לשעבר. מושבה ספרדית אחרונה זו ביבשת אפריקה המערבית השתרעה על כ-206,000 קמ"ר מידבריים, עם כ-75 אלף תושבים, רובם ככולם נוודים. להר"ציא מספר עיירות-מידבריות דלות, שצמחו ליד מחנות הצבא הספרדי, הרי שמכל הבחינות והקריטריונים המקוב-

אחת המדינות "סהריות" ביותר בישימוני סהרה היא מאוריטניה, מושבה צרפתית לשעבר, המשתרעת ברחבי סהרה-המערבית עד לחופי האוקיינוס האטלנטי, על פני 1,030,070 קמ"ר (קצת יותר ממצרים), והמאכלסת כ-1.4 מיליון נפש (1979), רובם ככולם נוודים. כשלושה-רבעים מאוכלוסי המדינה הם ערבים-ברברים, דוברי ערבית מגרבית, והיתרה - בדרום, בגבול סנגאל - הינה גרואיטית ועובדת-אלייל. באוקטובר 1960 זכתה מאוריטניה לעצמאותה המלאה, לאחר 57 שנות שלטון צרפתי, במיסגרת הקהיליה הצרפתית.

ואולם, למרוקו, השכנה החזקה מצ'פון, היו תביעות מסורתיות לסיפוח מאוריטניה, שאותה ראה חסן מלך מרוקו כחלק מ"מרוקו-הגדולה". לא יפלא, איפוא, שעוד בשנת 1956 העלה המלך המרוקאני את תביעות הסיפוח שלו, ולהלן - התנגד, כמובן, ליוזמה הצרפ"תית למתן עצמאות למושבה זו. מאחורי פלפליים מובהקים, כגון מציאותם של 100 מיליון טונות של עתודות-ברזל משובחות (בחבל פור-גורו המרכזי), וכן תפוקה סדירה של נחושת בריכוזיות גבוהה בשיעור 30,000 טון לשנה. בנר"סף לכך, נודע כבר במרוצת שנות ה-50 על שורת מירבצים יקרים ונדירים המופיעים במאוריטניה המידברית, כגון עופרות וולפראם, טיטאניום, החיוניים כל כך לתעשיות הפלדה, מבלי להזכיר כלל מחצבים קונוונציונאליים יותר כדוגמת גופרות, גבס וכיו"ב. מכל מקום, מרוקו נאלצה להשלים בעלי-כורחה עם מתן העצמאות למאוריטניה, וזו התמסדה והוכרה רשמית עם קבלתה החגיגית של המדינה הצעירה ל"ליגה-הערבית" בנובמבר 1973.

שנת 1973 הייתה שנת-מתח לאירועים דרמאטיים רבים: בשנה זו פרצה מלחמת יום-הכיפורים; מפיקות-הנפט הערביות העלו את מחיריהן פי-4 ויותר; ושיעור יבוא-הנפט גדל באורח נחשוני בצריכתה השוטפת של ארה"ב. התרח"שות פחות דרמאטית התחוללה באפריקה-המערבית, שכן בשנת 1973 הוקמה באלג'יריה, בסמוך לצומת הגבוי-

ובכך העניקה לה גושפנקא של כלל מדינות הגוש-הסובייטי. הצבא הספרדי פינה את המושבה, ואילו 3,000 חיילי המיליציה המקומית, שטופחו וציידו ע"י ספרד, היפנו עורף, ברחו על נשקם לאלג'יריה השכנה והוו תיגבורת חשובה ליחידות הגרילה של ה"פוליסארי". במקביל לפינוי הספרדי נערך מיבצע צבאי מתואם בין מרוקו למאוריטניה, שתי היריבות בעבר; צבאן פלש לסהרה-הספרדית והמושבה לשעבר נחלקה בין שתי המדינות, כשמאוריטניה סיפחה כ-100,000 קמ"ר ו-15,000 תושב, ואילו מרוקו זכתה בחלק הארי - 106,000 קמ"ר וכ-60,000 תושב.

(האתניים, הלאומיים ונתונים-התשתית) - לא היתה כל סיבה להקים עוצמאית וניפרדת בסהרה-הספרדית כבוא העת. אולם, כידוע, הגבולות הקולוניאליים, שהותוו בעבר במקריות באפריקה ע"י המעצ"מות האירופיות, הפכו לתוואים מוקד"שים אליבא דכל מעל האפריקה המתע"וררת, וזו היתה הסיבה והדחף לפעיל"תה של מחתרת ה"פוליסארי" בסהרה-הספרדית. בנוסף לכך פעל כאן התמריץ הפלפלי: במרחביה המידבריים של סהרה-הספרדית התגלו עתודות ברזל משובחות, לצד מירבצי פוספא"טים, נחושת ומלחי-אשלגן. יתרה מזאת, להערכת הגיאולוגים נודעו למרחב